

Затверджено
Вченою радою _____

назва фак.-ту, інституту

протокол № ___ від ___ вересня 2023 р.

Голова Вченої ради, декан (директор)

підпис



ініціали, прізвище

ГЕНОЦИД, ПОСТПАМ'ЯТЬ ТА ФОРМУВАННЯ РЕАЛЬНОСТІ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії

зі спеціальності 061 Журналістика
освітньо-наукова програма журналістика

Укладач:

Чернявська Л. В., професор кафедри журналістики, доктор наук із соціальних комунікацій,
професор

Погоджено:

Гарант освітньо-наукової програми _____

К.Г.Сірінюк-Долгарьова

Запоріжжя 2023

Затверджено
Вченою радою _____

назва фак.-ту, інституту

протокол № __ від __ вересня 2023 р.

Голова Вченої ради, декан (директор)

підпис

ініціали, прізвище

М. П.

ГЕНОЦИД, ПОСТПАМ'ЯТЬ ТА ФОРМУВАННЯ РЕАЛЬНОСТІ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії

зі спеціальності 061 Журналістика
освітньо-наукова програма журналістика

Укладач:

Чернявська Л. В., професор кафедри журналістики, доктор наук із соціальних комунікацій, професор

Погоджено:

Гарант освітньо-наукової програми _____ К.Г.Сірінюк-Долгарьова

Запоріжжя 2023

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна, вечірня, заочна форми навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>061 Журналістика</u>	вибіркова
		Цикл професійної підготовки
Змістових модулів – 4	Спеціальність 061 Журналістика	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 90		2-й
Освітньо-наукова програма <u>Журналістика</u> (назва програми)		Лекції 12 год.
		Практичні 12 год.
Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)		Самостійна робота
		66 год.
		Вид підсумкового контролю: залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Геноцид, постпам'ять та формування реальності є ознайомлення здобувачів третього рівня вищої освіти із правами людини в медіапрактиці, фокусування уваги на медіакомпетентностях роботи із правозахисною тематикою та висвітлення теми упереджень та стереотипів, що призвели до геноцидів, ролі медіа у поширенні стереотипів та формуванні упереджень щодо різних вразливих груп населення.

Основні **завдання** курсу: 1. Систематизувати погляди теоретиків щодо понять «постпам'ять» та «політика пам'яті» у ракурсі соціальнокомунікаційної парадигми.

2. Виділити складники моделі політики пам'яті в Україні у висвітленні питань Голокосту, а також інших геноцидів у медіа.

3. Сформулювати кроки, до яких вдаються професійні та соціальні медіа у висвітленні тем геноцидів та пам'яті про їх жертв в Україні.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі повинні досягти таких програмних **компетентностей і програмних результатів навчання**:

Програмні компетентності	
ЗК 2	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 3	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 5	Здатність до критичного мислення.
ЗК 8	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК 1	Здатність до розуміння основних концепцій, історичних витоків, сучасного стану та тенденції розвитку журналістики; оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.
СК 2	Здатність здійснювати планування та виконання оригінальних досліджень, досягати наукових результатів, які створюють нові знання як у предметній області, так і в міждисциплінарних напрямках, і можуть бути опубліковані у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях з галузі журналістики та суміжних галузей.
Програмні результати навчання	
ПРН 7	Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.
ПРН 8	Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення; дотримуватися принципів академічної доброчесності та професійної етики; забезпечувати безперервний саморозвиток та самовдосконалення протягом життя.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. *Геноцид: формування медійної реальності.*

Тема 1. Поняття геноциду. Піраміда ненависті. Поняття стереотипу, визначення поняття мови ворожнечі. Формування стереотипів та упереджень. Піраміда ненависті. Форми співіснування у суспільстві. Геноцид. Стереотипи у медіа: формування стереотипних уявлень про вразливі групи. Запобігання порушень прав людини через використання стереотипів у медіа. Геноциди ХХ століття: геноцид гереро і нама (1904–1907); геноцид асирійців у Туреччині (1914—1925); геноцид вірмен в Туреччині (1915—1923) під час та після Першої світової війни; геноцид понтійських греків у Туреччині (1914—1923); геноцид українців (1932—1933) тоталітарним комуністичним режимом в СРСР; голокост (1939—1945) — геноцид євреїв нацистами Німеччини під час Другої світової війни; геноцид ромів (1935—1945) під час Другої світової війни; геноцид сербів (1941—1945) під час Другої світової війни; масові вбивства мирного населення комуністичним режимом червоних кхмерів Камбоджі (1975–1979); геноцид у Руанді (тутсі та хуту) (1994); геноцид у Сребрениці (1995). Дарфурський конфлікт (Судан, 2004, 2007) — міжетнічний конфлікт в суданському регіоні Дарфур з проявами геноциду.

Змістовий модуль 2. *Висвітлення світових геноцидів у медіа*

Тема 2. Світові геноциди. Геноцид у Руанді та роль медіа у розпалюванні ворожнечі. Висвітлення Голокосту у медіа (досвід США, іранські медіа, медіа у Німеччині періоду Голокосту). Подкаст журналістики Лаурел Леф, Північноамериканський університет. Матеріали заперечення Голокосту іранськими медіа (1998-2016). Матеріали про контроль над медіа у Німеччині періоду Голокосту. Медіадіяльність в системі стратегій реалізації політики пам'яті. Мемоцид як прояв цензури та комунікаційне насильство. Музей Голокосту. Відзнака «Праведники світу». Медійна рефлексія геноциду українців у російсько-українській війні.

Тема 3. Висвітлення Голодомору в медіа та висвітлення геноциду ромів в Україні. Матеріали «Історичної правди» про Голодомор. Джемс Мейс «Ваші мертві вибрали мене...». Поняття постпам'яті та політики пам'яті. Визначення стратегій української держави у творення політики пам'яті. Український інститут національної

пам'яті. Поняття історичної пам'яті та соціальної пам'яті: взаємозалежність, функції, завдання.

Змістовий модуль 3. Формування медіареальності в соціальних медіа

Тема 4. Соціальні медіа як платформи формування уявлень про геноциди. Поняття медіареальності. Медіареальність як комунікаційне явище. Медіареальність у контексті медіафілософії. Образи медіареальності в умовах російсько-української війни.

Тема 5. Засоби творення медіареальності в соціальних медіа. Комунікаційні технології формування медіареальності. Медіарефлексії досвіду виживання, постпам'ять. Медійні платформи для рефлексії війни в Україні

Змістовий модуль 4. Журналістика цінностей та робота журналіста з постраждалими

Тема 6. Медіаетика. Цінності прав людини. Поняття етика та медіаетика. Права людини: термінологічний аналіз та медіаетичний аспект. Медіакультура як середовище розвитку медіаетики. Медіакритичний дискурс як спосіб захисту прав людини.

Тема 7. Робота журналіста із історичними джерелами та спогадами людей. Робота зі спогадами та іншими матеріалами людей, які постраждали від геноциду. Робота з людьми, як зазнали травматичного досвіду.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин			
	усьог о	у тому числі		
		л.	практ	сам. роб.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Геноцид: формування медійної реальності				
Тема 1. Поняття геноциду. Піраміда ненависті	15	2	2	11
Разом за змістовим модулем 1	15	2	2	11
Змістовий модуль 2. Висвітлення світових геноцидів у медіа				
Тема 2. Світові геноциди	7	2	2	3
Тема 3. Висвітлення Голодомору в медіа та висвітлення геноциду ромів в Україні	8	2	2	4
Разом за змістовим модулем 2	15	4	4	7
Змістовий модуль 3. Формування медіареальності в соціальних медіа				
Тема 4. Соціальні медіа як платформи формування уявлень про геноциди	7	1	1	5
Тема 5. Засоби творення медіареальності в соціальних медіа.	8	1	1	6
Разом за змістовим модулем 3	15	2	2	11
Змістовий модуль 4. Журналістика цінностей та робота журналіста з постраждалими				
Тема 6. Медіаетика. Цінності прав людини	7	2	2	3
Тема 7. Робота журналіста із історичними джерелами	8	2	2	4

та спогадами людей				
Разом за змістовим модулем 4	15	4	4	7
Підсумкове тестування				10
Разом				10
Підготовка доповіді на наукову конференцію				20
Разом				20
Усього годин	120	16	16	88

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1. Геноцид: формування медійної реальності		
1	Тема 1. Поняття геноциду. Піраміда ненависті	2
	Разом за змістовим модулем 1	2
Змістовий модуль 2. Висвітлення світових геноцидів у медіа		
2	Тема 2. Постпам'ять і політика пам'яті в українському медіапросторі	2
3.	Тема 3. Політика пам'яті та медіастратегії її реалізації.	2
	Разом за змістовим модулем 2	4
Змістовий модуль 3 Формування медіареальності в соціальних медіа		
4.	Тема 4. Соціальні медіа як платформи формування уявлень про геноциди	1
5.	Тема 5. Засоби творення медіареальності в соціальних медіа.	1
	Разом за змістовим модулем 3	2
Змістовий модуль 4. Журналістика цінностей та робота журналіста з постраждалими		
6.	Тема 6. Медіаетика. Цінності прав людини	2
7.	Тема 7. Робота журналіста із історичними джерелами та спогадами людей	2
	Разом за змістовим модулем 4	4
Усього годин		16

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1. Геноцид: формування медійної реальності		
1	Поняття геноциду. Піраміда ненависті	2
	Разом за змістовим модулем 1	2
Змістовий модуль 2 Висвітлення світових геноцидів у медіа		
2	Постпам'ять і політика пам'яті в українському медіапросторі	2
3	Політика пам'яті та медіастратегії її реалізації.	2

	Разом за змістовим модулем 2	4
Змістовий модуль 3. Формування медіареальності в соціальних медіа		
4	Соціальні медіа як платформи формування уявлень про геноциди	1
5.	Засоби творення медіареальності в соціальних медіа.	1
	Разом за змістовим модулем 3	2
Змістовий модуль 4. Журналістика цінностей та робота журналіста з постраждалими		
6.	Медіаетика. Цінності прав людини	2
7.	Робота журналіста із історичними джерелами та спогадами людей	2
	Разом за змістовим модулем 4	4
Усього годин		16

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ теми	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1. Геноцид: формування медійної реальності		
1	Поняття геноциду. Піраміда ненависті	5
	Разом за змістовим модулем 1	5
Змістовий модуль 2. Висвітлення світових геноцидів у медіа		
2	Постпам'ять і політика пам'яті в українському медіапросторі	5
3	Політика пам'яті та медіастратегії її реалізації	5
	Разом за змістовим модулем 2	10
Змістовий модуль 3. Формування медіареальності в соціальних медіа		
4	Соціальні медіа як платформи формування уявлень про геноциди	2
5	Засоби творення медіареальності в соціальних медіа.	3
	Разом за змістовим модулем 3	5
Змістовий модуль 4. Журналістика цінностей та робота журналіста з постраждалими		
6	Медіаетика. Цінності прав людини	5
7	Робота журналіста із історичними джерелами та спогадами людей	5
	Разом за змістовим модулем 4	10
	Змістовий модуль 5. Підсумкове тестування	10
	Разом за змістовим модулем 5	10
	Змістовий модуль 6. Підготовка доповіді на наукову конференцію	20
	Разом за змістовим модулем 6	20
Усього годин		66

8. ВИДИ КОНТРОЛЮ ТА СИСТЕМА НАКОПИЧЕННЯ БАЛІВ

№ змістового модуля	Вид контролю	Кіл-ть балів
ПОТОЧНИЙ		
1	<i>Доповідь: Геноциди ХХ ст: медійний рівень (max 5 балів)</i>	5
	<i>Самостійна робота 1. Підготувати гру для власного медіакритичного проекту (max 5 балів)</i>	5
2	<i>Дискусія: «Забування» та постравматичні спогади: медійна реальність» (max 5 балів)</i>	5
	<i>Доповідь: «Мій досвід роботи із вразливими групами під час створення журналістських матеріалів» (max 5 балів)</i>	5
3	<i>Есе: «Саморегуляція в галузі» (max 5 балів)</i>	5
	<i>Дискусія: «Цензурні обмеження у медіа пов'язані із політикою пам'яті» (max 5 балів)</i>	5
4	<i>Доповідь: Масові акції у соцмережах (max 5 балів)</i>	5
5	<i>Самостійна робота: Створити гру для підлітків про захист своїх даних і збереження психічного та фізичного здоров'я у соцмережах (max 10 балів)</i>	10
6	<i>Дискусія: Чи можна говорити про українську журналістику як журналістику цінностей (max 5 балів)</i>	5
7	<i>Доповідь: Основні тенденції розвитку місцевих медіа у висвітленні тем прав людини (max 5 балів)</i>	5
	<i>Доповідь: Формування пріоритетних медіатем (max 5 балів)</i>	5
	<i>Загалом за поточним контролем</i>	60
ПІДСУМКОВИЙ		
	<i>Залік, у т.ч.</i>	40
	<i>Тестування у системі Moodle</i>	10
	<i>Підготовка тексту доповіді на наукову конференцію із застосуванням інструментарію відповідного методу</i>	30
	Разом:	100

За наявності сертифікату (свідоцтва, програми тощо) про проходження онлайн-курсу, тренінгу, вебінару, курсу підвищення кваліфікації та ін. з тематики (однієї з тем, змістового модуля) навчальної дисципліни залежно від кількості прослуханих годин (кредитів) та здобутих компетентностей здобувачу можуть бути зараховані бали з відповідної теми (змістового модуля), але не більше 50 балів загалом за навчальною дисципліною. Дотичність тематики, відповідність досягнутих результатів навчання та кількість балів визначається викладачем самостійно. Документи, що підтверджують участь здобувача у відповідних заходах, мають бути подані

викладачеві до початку сесії

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

№	Контрольні заходи	Критерії оцінювання
<i>Поточний контроль</i>		
1	Доповідь	Максимальна кіл-ть балів – 5. При цьому оцінюється глибина розуміння обраної теми доповіді (2 бали), логічність та послідовність викладення матеріалу (2 бали), відповіді на питання (1 бал)
2	Самостійна робота	Максимальна кіл-ть балів – 5. При цьому оцінюється правильність і повнота виконаного завдання: виконано правильно, повністю із застосуванням оригінального підходу (5 балів); містить незначні неточності (4 бали), наявні помилки (3 бали), завдання виконано неправильно із суттєвими помилками й неповністю (1-2 бали)
3	Есе	Максимальна кіл-ть балів – 5. При цьому оцінюється обґрунтованість та переконливість автора (2 бали), логічність та послідовність викладу матеріалу (2 бали), якість мовлення та грамотність (1 бал)
4	Дискусія	Максимальна кіл-ть балів – 5. При цьому оцінюється глибина розуміння теми дискусії та ступінь аргументації висловлюваних думок (2 бали), уміння відстоювати свою точку зору, бути логічним та послідовним (2 бали), активність та ініціативність (1 бал)
<i>Підсумковий контроль</i>		
5	Тестування	Максимальна кіл-ть балів – 10. Тест складається з 10 питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.
6	Текст доповіді на конференцію	Максимальна кіл-ть балів – 30. При цьому оцінюється актуальність обраної теми (5 балів), відповідність інструментарію обраного метода завданням дослідження (5 балів), логічність та послідовність викладення результатів досліджень (5 балів), обґрунтованість висновків (5 балів), стиль наукового мовлення й грамотність (5 балів), оформлення відповідно до встановлених вимог (5 балів)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою
A	90 – 100 (відмінно)	55 (відмінно)
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)

C	75 – 84 (добре)	
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)	

Оцінка 5 (відмінно) (90 – 100 балів) виставляється, якщо здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає його під час усних виступів та надання письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; демонструє високий рівень застосування отриманих умінь і навичок, а також оригінальний підхід під час виконання практичних завдань.

Оцінка 4 (добре) (75 – 89 балів) виставляється, якщо здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та надання письмових відповідей; в основному розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; демонструє високий рівень застосування отриманих умінь і навичок під час виконання практичних завдань. Проте, при викладенні деяких теоретичних питань та вирішення практичних завдань йому не вистачає достатньої глибини та аргументації, може припускатися окремих несуттєвих неточностей та незначних помилок.

Оцінка 3 (задовільно) (60 – 74 бали) виставляється, якщо здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та надання письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; демонструє середній рівень застосування отриманих умінь і навичок під час виконання практичних завдань, припускаючись при цьому суттєвих неточностей та окремих помилок.

Оцінка 2 (незадовільно з можливістю повторного складання) (35 – 59 балів) виставляється, якщо здобувач слабко володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та надання письмових відповідей; демонструє низький рівень застосування отриманих умінь і навичок під час виконання практичних завдань, припускаючись суттєвих помилок та неточностей.

Оцінка 1 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) (0 – 34 бали) виставляється, якщо здобувач майже не володіє навчальним матеріалом, не в змозі розкрити зміст більшості питань під час усних виступів та надання письмових відповідей; не вміє застосовувати отримані уміння й навички під час виконання практичних завдань.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. The Media And The Rwanda Genocide. Edited by Allan Thompson. London. 2022. 480 p. URL:
https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/1112674/mod_resource/content/1/Book_The%20Media%20and%20the%20Rwanda%20Genocide.pdf
- Джонс А. Геноцид: Вступ до глобальної історії. Київ: Дух і Літера, 2021.
2. Берген Д. Війна та геноцид: коротка історія Голокосту. Київ: Дух і літера, 2022.
3. Шоа в Україні: історія, свідчення, увічнення. Київ, Дух і Літера.
4. Епплбаум Е. Історія Гулагу. Київ: Вид-во Києво-Могилянська академія, 2006.
5. Епплбаум Е. Червоний голод. Війна Сталіна проти України. Київ: Наш формат, 2018
6. Кісь О. Українки в Гулагу: вижити значить перемогти. Львів, 2017.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Гон М., Івчик Н. Політика пам'яті України й Польщі щодо жертв Голокосту: особливості реалізації. *Intermagum: історія, політика, культура*. 2014. № 1. С.18-30.
2. Грицак Я. Голокост попросту. Рецензія на книжку: Omer Bartov, *Erased. Vanishing Traces of Jewish Galicia in Present-day Ukraine*. Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2007/ Часопис «І». 2009. № 58. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n58texts/hrycak.htm>
3. Давлетов О. Теорія і практика антисемітської політики НСДАП на теренах Третього рейху (на прикладі гетто). Проблеми історії голокосту – Дніпропетровськ: «Ткума», 2013. Вип. 6. С. 58 – 68.
4. Загальна декларація прав людини. 1948 // Для навчання / Права людини та медіадіяльність. Ресурсний хаб Інституту журналістики. URL: <http://labs.journ.univ.kiev.ua/hrj/>.
5. Тяглий М. «Трагедія винних жертв»? Память про геноцид ромів у повоєнній Україні. URL: http://romagenocide.com.ua/data/files/Tyaglyy_Trahediia_P2.pdf
7. Радченко Ю. Допоміжна поліція та Голокост в Україні: науковий і пропагандистський дискурси. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iav2pZrEtI0>
8. Чернявська Л. В. Геноцид і постпам'ять у медіареальності. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2022. № 4.
9. Чернявська Л. В., Савчук Т. Г. Історичні фонди Музею Голокосту як джерело журналістських матеріалів. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі». Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. С. 200-203 с.
10. Шляхтич Р. Архівно-слідчі справи поліцаїв як джерело вивчення історії Голокосту на території Криворіжжя в роки німецької окупації. Голокост і сучасність. 2019. № 1 (17). С.115-133.
11. Юров А. Вступ до Концепції прав людини: навчальний посібник. URL: <http://ccl.org.ua/publications/vstup-do-kontsepiy-prav-lyudyny/>
12. Thompson A. The Media and the Rwanda Genocide. URL: <https://idl-bnc-idrc.dspacedirect.org/bitstream/handle/10625/30283/IDL-30283.pdf?sequence=9&isAllowed=y>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Меморіальний музей Голокосту США (Вашингтон, округ Колумбія). URL: www.ushmm.org
 2. Сайт Історія Голокосту URL: <https://perspectives.ushmm.org/>
 3. Інститут національної пам'яті URL: <https://uinp.gov.ua/>
 4. Архів усної історії URL: <https://ui.uinp.gov.ua/uk/archive>
- Історична правда URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2015/10/15/148576/>